

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՈՐԷՆ
Վ. ՓՈՐՏՈՅԱՆ

Եւամակ կամ որ եւ է գրութիւն
պէտք է ուղղել առ
Տնօրինութիւն ԱՐՄԵՆԱՅՍ Լրագրի
ԳԱԶԻՒՄԷ (Ճգնաշնու)

Adresse:
E. TOROSSIAN
Directeur propr. du journal Arménien
ARCHALOUYOS
LE CAIRE (EGYPTE)

Les annonces sont reçues à des prix
très modérés.

ԱՐՄԵՆԱՅՍ

Լ Բ Ա Պ Ի Ի

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՇԱԲԻ ԵՒ ՇԱՐԱՔ ՕՐԵՐԸ

Les annonces sont reçues à des prix
très modérés.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԿՐԵՐԻ ԿԱՆՈՒԿ

ԵԿԻՊՏՈՍԻ ԶԱՄԱՐ
Տարեկան 100 րիսի համար ողջ դա՛ն 60
Վեցամս 35
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐԵՆԵՐ
Տարեկան Թրակի 20
Վեցամսայ 12

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԿՐԵՐ ԿԱՆՈՒԿ
և թղթատարի ծախքը
Խոնարարութեան վրայ է :

Խոնարարութեան ուղղութեամբ գրութիւնք
ևս չեն ստուիր :

ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻՔ
Կանխիկ վճարել են :

—*—

ՀՐԱՊՈՐԱԿ ԵՒ ԱՍԾ Է ՀԱՅՈՐԴԻԻ ՅԱԽԵՐԳՔ ԿԱՅԻՆԵԱՅՑ

Գնել փափաքողը կրնան գիմել թեր-
թիս խճագրութեան :
Թղթակազմին գինն է 10 դահեկան ողջ :

ՀՈՐԻՉՕՆԻՆ ՎՐԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Աղէքսանդրիոյ մէջ ծագում առած քա-
հանայական խնդիրը, որուն ահեղամտունչ
արձագանքը Վոսթրիի եղբրները հաճելի
օգտփոխութիւն մը կատարելէ վերջ, Խոսի-
վական շոգեմտումը կը վերագառնայ հոս,
կ'ստիպէ մեզ որ վայրկեան մը մէկէի թո-
ղունք, Բարեգործականը, Չոսիկ երկանեա-
նը, Մարտիկ Բրուտեանը, Գարալանեանը,
Լսարան-Լիթերգարանը, Սիգրաք Օտտայաչ-
եանը, Օտեանը, Տէր. Ղազարեանը (Սրակ
Բրուտ) և բոլոր նաև վերջաւորած բա-
ռերը, ու զանազան ան վերջաւորութիւն-
ներով :

Արեւմտեան կրօնական ժողովը :
Կ. Պօլսոյ կրօնական ժողովը, իմաստուն
վեր կերպի մը ըրած ըլլալու գոհունակու-
թեամբ, Աղէքսանդրիոյ քահանայական
ձեռնադրութեան և օժրմի խնդրոյ մասին
հետեւեալ որոշումը (1902) տուած, և Արեւ-
մել լրագրի ալ հրատարակած էր, ուրիշ
Գահիրէի, Արշալոյսի, ալ արտասպէս :
Կրկնէնք Արեւելի գրած հատուածը :

« Աղէքսանդրիոյ կրօնականութիւնը գրած
էր թէ պատրիարքարանի որոշման համաձայն
յետաձգած էր քահանայական ընտրութիւնը Եւ-
րոպայի անհատարարի մեղին առաջնորդին,
քահանայական խնդիրը տեղին կրօնական ժո-
ղովին ներկայացնել, և յետ օրինական քննու-
թեան ընտրելին արժանաւորութիւնը եւ հըմ-
տութիւնը հաստատել վերջ միայն կատարել
ձեռնադրութիւնը : »

Կրօնական ժողովը եթէ նախքան իւր
ձայնի պատճառները կարգացած է — տա-
րակոյ չկայ — անպատճառ հոռուի կող-
մէ զրոյցային խնդրանքին տրուած պատաս-
խանքը լիցած է խիտ ուն սերմիչիւն . . .

Ազգային խիտ ուն սերմիչիւն կ'ըսէ
Աղէքսանդրիոյ քահանայական խնդրոյ
համար Կ. Պօլսոյ կրօնական ժողովը ալ :

« Խնդիրը տեղին կրօնական ժողովին
ներկայացնել . . . »

« Արշալոյսի արդէն իր բժականոր-
թիւններով ծանօթ է Կ. Պօլսոյ կրօնական
ժողովին կը հարցնէ հետեւեալները .

1. Հոս (Գահիրէ կամ Աղէքսանդրիա)
կրօնական ժողով անուանով օրինաւոր կազ-
մութիւն մը գոյութիւն ունի :

2. Հեռահաս անգամներէ բաղկացած
են անոնք եթէ երբէք կան :

3. Անոնց գոյութիւնը Սահմանադրա-
կան օրինաց համաձայն է :

Այս տողերը գրի առնողը, որ մը Գե-
որգ վարդապետ, (վերջը ինչպէս եղաւ նե

չենք գիտեր եպիսկոպոս, (*) Իւթիւնեանին
կրօնական ժողով անուանով բացած մէկ վա-
րագրոյին հանգիստեալ ըլլալով՝ հարցու-
ցած է անոր .

— Իրաւ. օրինաւոր է

— Այս շունեանն այս շարականն ալ
հերիք է պատասխանը ստացած է

Եւ որպէսզի հիմակ այ այդ մանրա-
նորը մեր ժողովուրդին չ'հրամցուի ինչա-
միտեմ. մենք նախ Կ. Պօլսոյ կրօնական ժո-
ղովին կազմութեան եղանակներուն վրայ
ծանօթութիւն մը կուտանք Սահմանադրու-
թեան տեսքէն : Փառք Աստուծոյ այն ա-
տենուան պէս մինակ մէկ համաձայնադ-
րութեան տեսք չէ որ կայ հրատարակին
վրայ, այն ալ առաջնորդարանին մէջ, որ
ըլսա այնպիսի չ'տեսներ, այլ՝ շնորհիւ նորա-
կազմ « Հրատարակչական Ինկիւրթեան »,
ամէն անհատ օւնենալու կարող է :

Ազգային սահմանադրութիւնը Կ. Պօլ-
սոյ կրօնական ժողովի մասին հետեւեալ տը-
րամագրութիւնները կը պարունակէ, և բը-
նականաբար թիչ շատ անոր հետեւողութեամբ
է որ պիտի կազմուի այստեղին ալ, եթէ
պէտք եղած արարող ունինք մեր մէջ :

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Յօդ. 24. — Կրօնական ժողովը կը բաղ-
կանայ տասնէկոս ընտրուած եկեղեցական-
ներէ, որոնք գո'նէ 30 տարին լրացուցած,
և գէթ հինգ տարիէ ի վեր թաղային եկե-
ղեցոյ մը վրայ ձեռնադրուած պիտի ըլլան :

Յօդ. 25. — Եկեղեցական համալսարան
ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ՝ ազգա-
յին կրօնական ժողովոյ անդամաց թիւոյն
էն ԱՊԱՍՏՈՒԿԻ ԿԸՐՈՒՄԷ, և ընտրելուց անուան-
ները տպագրելով, յայտարարելով Ազգային Ընդ-
հանուր ժողովին կը ներկայացնէ :

Ընդհանուր ժողովը ալ անոնց մէջէն
քաղցնի քուէարկութեամբ կ'ընտրէ կրօնա-
կան ժողովոյ անդամները : Տեղեկագիրը
պատրիարքին կողմէ Բ. Գրան կը ներկայաց-
ուի և կրօնական ժողովոյ այսպէս ընտրուած
անդամները կայսերական (*) հրամանաւ կը
հաստատուին :

Յօդ. 26. — Կրօնական ժողովը երկու
տարին անգամ մը Ապրիլի վերջը ամառը
կը լուծուի և Մայիսի սկիզբը կը նորոգուի
և յայտարարուի անդամները անմիջապէս վեր-
ընտրելի չեն : քայքայ երկու ատի ևս չ'ըլ-
նան ընտրուիլ :

Յօդ. 38. — Կրօնական ժողովոյ պայտո-
նըն է ազգային կրօնական գործոց ընդհա-
նուր տեսչութիւնը : Իր պարտաւորութիւնքն
են՝ ազգին մէջ կրօնական զգացումը զար-
գացնել . . . , Հայաստանեայց եկեղեցոյ
դաւանութիւնն ու աւանդութիւններն ան-
խախտ պահել : Եկեղեցեացու եկեղեցական-
նաց բարեկարգութեանը հսկել են, և ազ-
գին մէջ ծագած կրօնական վէճերը քննե-
լով՝ եկեղեցոյ օրինաց համեմատ լուծել :

(*) Գիտող Իրիւնեանի եպիսկոպոսացունը
երբ քաղցին Երեւանի կրօնական կոնսի-
լիւնտըմը հանրագիր մը բողոքեց անոր եպիսկո-
պոսացունի դէմ. Այդ հանրագիրը ծնողոյս Ազգա-
յին Առաջնորդարանն է, երբ անոր բողոքը խնա-
նով կը պահուի . . . այս հարցին պատասխանը
գորտնոր հաստատութիւններու կը կարօտի . . .

Յօդ. 29. — Կրօնական ժողովը երբ չը
կարենայ ինքնին լուծել զոչ կրօնական կա-
րեւոր խնդիր մը, եկեղեցական համագումար
ժողով կը կազմէ՝ Կ. Պօլսոյ գոտեւորը կախ-
կուպիները, եկեղեցեացու քարոզիչ վարդա-
պետները, աւագերեցները, և անոնապա-
ները, և թէ հարկ ըլլալ նաև շրջակայ գա-
ւառաց առաջնորդները հրատարակով : Եթէ ե-
կեղեցական համագումար ժողովը ալ իրեն-
գիրը իր ձեռնհասութեան վեր դատէ, այն
ժամանակ ընդհանրական կախողիստին կը
դիմէ ստորագրել տեղեկագրով :

Յօդ. 30. — Կրօնական ժողովոյ ամեն
տեսակ տեղեկագիրները՝ միշտ անդամաց
մեծագոյն մասին կողմէն ստորագրելով
պիտի ըլլան :

Յօդ. 31. — Եթէ Կ. Պօլսոյ թէ Գառա-
ներու մէջ՝ վարդապետի ձեռնադրութեան
համար պէտք եղած հրամանը Ազգային Կը-
րօնական ժողովոյ կողմէն կը ստուի : Իսկ
Քահանայի ձեռնադրութեան համար՝ եթէ
Պօլսոյ մէջ է՝ նոյն կրօնական ժողովին, և
եթէ Գառաներու մէջ է՝ տեղւոյն կրօնա-
կան ժողովին, կը ստուի (Մ. Խ. Հոս հարկ
էր ըսել թէ՛ ժողովուրդը կ'ընտրէ, և տեղ-
ւոյն կրօնական ժողովը՝ եթէ կայ, կը վա-
ւերացնէ :

« Ժողովուրդը կ'ընտրէ՝ պարբերութիւ-
նը կը հաստատէ մեր Գերագաւոր Առաջ-
նորդին Աղէքսանդրիոյ քահանայական ձեռ-
նադրութեան սկսելէն առաջ ժողովուրդային
հանրագիր մը ստորագրուելու պէտքը քա-
հանայացուին զգացունելը : Երբ այս գրու-
թիւնը կ'ընդունուի նախապէս, բողոքնե-
րու իրաւունքը կը համահասարի ընտրու-
նելու իրաւանց հետ : »

Յօդ. 32. — Մինչև որ եկեղեցոյ մը
քահանաներն ու թաղ. Խորհուրդը նոր քա-
հանայ ձեռնադրել տալու կարեւորութիւնը
չ'տեսնեն, և ՍՏՈՐԱԳՐԵԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԿՐՈՎ
Կ'ՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԽՅՂԻՒՄԷ ԶԸՆԵՆ, ձեռ-
նադրութեան հրաման չ'տրուի :

Այս վերջին յօդուածին մէջ ստորա-
գրուած պարբերութիւնը ցոյց կուտայ թէ՛
քահանայի մը ձեռնադրութեան հրամանը
բացարձակապէս Կեղծ. կրօնական ժողովին
վերապահուած է : Եթէ այս պարագան ըն-
դունինք, ուրեմն Կ. Պօլսոյ կրօնական ժո-
ղովը՝ ներկայ յօդուածին սկզբնաւորութեան
մէջ յիշատակուած որոշումը տալով, այսին-
քն ՏԵՂԵԿԱԿՐՈՎ ընտրուի, իր վրան օրէնսգէտի
և պարտաճանաչի տպագրութիւնը չ'իւր-
ջուր :

Իսկ զալով թէ՛ տեղւոյն մէջ ձեռնհաս
կրօնական ժողով մը գոյութիւն ունի՝ սահ-
մանադրական օրինաց համապատասխանող :
Ահա բուն խնդիրը որ ներկայ յօդուա-
ծին շարժառիթն է :

Մեր տալիք պատասխանը բացարձա-
կապէս ժխտական է այս պարագային :
Եթէ հոս և թէ՛ Աղէքսանդրիա ո'չ մի-
այն օրինակներ, այլ անուանակալ անգամ
կրօնական ժողով ըսուածը գոյութիւն չու-
նի և Կ. Պօլսոյ կրօնական ժողովը խիստ
լուս գիտէ այդ բանը, եթէ սուր յիշողու-
թիւն մը ունի . . .

Տեղւոյն մէջ նախ Սահմանադրութեան
նախատեսած օրէնքներուն համաձայն եււո-
պատիկ ցանկը կը պարտադրուէր : Եթէ ե-
րեսփոխան էր ընտրուելը՝ ժողովուրդը
կը քուէարկէր : Եթէ կրօնական եկեղեցա-
կան համագումար ժողովը, և եթէ քա-
ղաքական երեսփոխան ժողովը, և արդէն ըր-
տեղւոյն Առաջնորդին կամ տեղապահին կը
հարցուէր, որ Պատրիարքարան գրելով
անոնց հաստատութեան կոնդակը բերել
կուտար և եկեղեցոյ մէջ իւր ժողովը
գեան կը կարգացուէր, և եթէ տեղւոյն մէջ
հրատարակուող հայ թերթ կար, անոնց
միջոցաւ ալ կը ծանուցուէր ժողովուրդին :
Արդ՝ կը հարցնենք թէ՛ մեր Սրբապետին և
թէ՛ Կ. Պօլսոյ կրօնական ժողովին թէ՛
Սրբապետը ո' է և Կրօնական ժողովի ընտ-
րութեան տեղեկագիրը զրկած է Պատրիար-
քարան և փոխարքաձաբար Պատրիարքա-
րանի կրօնական կամ Խառն ժողովները այդ-
պիսի անուններ պարտաւոր տեղեկագիր
մը վաւերացուցած ու զրկած են Գահիրէի
կամ Աղէքսանդրիոյ համար . . .

Եթէ այս գործողութիւնները կատար-
ուած են, ըսելիք չ'կայ, ապա թէ ոչ եր-
կու կողմն ալ ժողովուրդին թիւին կը խնդան
խիտ ուն սերմիչիւն ըսելով : Ալ այդպիսի
մանրաւոր մը Առաջնորդարանի քեթիկէն զատ
ուրիշ բաներու մէջ կարելի չէ ժողովուր-
դին հրամցնել :

Կը մնայ մեր երկրորդ հարցին պատաս-
խանք տալ : այն է՝ երեսփոխան թէ՛ կրօնա-
կան ժողով ունինք, արդեօք անոնք մնալն-
նախ անկախութեան քաղիացած են : Ահա հարց
մը՝ որ ծովու խորութիւն ունի և հարկ է
յատկապէս պատասխանել ասոր պատաս-
խանելու համար : Հետեւեալը այս պարագան
ալ ուրիշ անգամի թողուլ յարմար է :

Ի Բ Կ Ո Ւ Խ Օ Ս Ք

ՀԱՅՈՐԴԻՒՄԷ իր մեաւերդը Հայրենեացի ա-
ւարտման մօտերը, մեզի զրկած էր հե-
տեւեալ Վերկու նշանները վերահարթ
ընտիր հատուածը : Սակայն բոսթին մէջ ինչ
ինչ յապազումներու ենթարկուելով, նա
այնպիսի ուշ հասաւ մեր ձեռքը, որ ար-
դէն մեաւերդը Հայրենեացիները կողմուած
էին : Ուրեմն անկարելի եղաւ մեզ զայն ևս
զրկին մէջ զետեղել : ուստի նախ զայն
մեր ընթերցողաց ներկայացնելու նպատա-
կաւ, և երկրորդ՝ կորսուելու վտանգէն
զերծ պահելու համար, կը հրատարակենք
այսօր, մօտալուս կերպով մեաւերդը քննու-
երկրորդ տպագրութիւնը ընելու առթիւ
հոն աւելցնելու խոստումով :

ԵՐԿՈՒ ՆՃԱՆԱՍՆԵՐԸ

Միքէիլ գերար
Յարիկն ու Նեկտա,
Նշանուած էին
Որուն մէկ տարին
Դեռ չի բոլորած,
Պատին էր որոշուած :
Հայր չ'ուներ Յարիկ,
Մօրն էր անգրանիկ,
Հայրը՝ կարիք գեո՝
Գեօն էր խղճուեր :

ԴԵՊՈՒ ԻՍՄԱՅԻԼԵԷ

ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՐԱՎԵ ԵՒ ԸՆԿ

Ասերիկեան Դերակը եւ Ընկ. կը յայտարարեն թէ՛ իրենց նախկին բոլոր յանձնարարաց եւ թէ՛ ամէն անոնց՝ որոնք կ'ուզեն նոր յանձնարար ըլլալ, թէ՛ ներկայ Հոկտ. ամսոյ 10էն սկսեալ պիտի բացուի Իսմայիլեյի պողոտային վրայ Իսթրաբ փոխարինող գիմաց, Քըլ-լիս Ալլաւանի տակ, իրենց նոր գերակի վաճառատունը:

Ընկերութիւնը ամէն ջանք ի գործ դրած է կերպասներու մաքուրին ընտրութեան եւ գոյներու ամէնու ճաշակին յարմարութեանը:

Մեր կարի ու ձեռք մաքրութեանը համար, մեր ունեցած յանձնարարներու գոնականութեանը կը բաւէ ազատեցանելու թէ՛ երկու սեռին ալ — արանց եւ կանանց — հագուածք բոլոր ճիւղերուն մէջ պատրաստ ենք գոնացնելու ամենէն նորաճաշակներն առաջով:

Մէկ անգամ փորձեցէք եւ շիտի հաստատէք մեր յայտարարութեան ճշգրտութիւնը: Կը կ'ընկնէք, կերպասի լուռութիւնը, գործի մաքրութիւնը եւ ճշգրտութիւնը կտտարեալ է:

385

ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՐԱՎԵ ԵՒ ԸՆԿ

Որ գործքով տըխուր՝
Շահու անձնատուր՝
Մոռնան սուրբ կոչում՝
Վարքով ապառու՝
Որոնց արարքներ
Կը քանդեն տուներ... —

Ասերիկեան Դերակը
Որ չի նայած իր օրին՝
Անիկապէս դընէր պըսակ
Յոյսը կորէր գագանին:

Ըսպանալիք ըրաւ այդ լիբը քանանան
Որուն փորը մտած էր շար սատանան
Իր էֆէնտին խոստացեր էր շատ բաներ՝
Եթէ Տէրտէրն այս գործին մէջ յաջողէր...
Ոտքի ելաւ, կանգնեց յանկարծ խնթի պէս,
Ըսաւ — «Որոնք չ'ընէ՛ք, չ'ընէ՛ք» ետք փուշմանեալ,
Էֆէնտին խոսքը դուր խոսք էր, լաւ գիտցիր,
Դէ՛, եւ կ'երթամ, Մե՛զ, բարո՛ւ մը ընացիր»:
Ըսաւ, առաւ իրեն ձեռքի գաւազան,
Ելաւ դռնէն դուրս ու բռնեց իր ճամբան:

Սեգօին մէջ կ'իրքն ու սարսափ
Կը մրցէին անպայման...
Կեցած տեղը պահ մ'անթարթափ
Մընաց մէջը իր յուզման:

Յոյսերն անոյ տակաւ իրմէն
Ոչինչ զարձան, տըխն խոյս,
Հառաչ մ'անեց արտին խորէն
Չորս կողմն անին ցաւն ու յոյզ:

Գիտէր ո՞վ էր այդ էֆէնտին
Քուրդէն ալ վատ մը գագան,
Ափսոս չէ՛ր այն Հայ անունին՝
Որ գրուած էր իր վերան... —

Մատնիչ մ'էր շար, ամէն Հայուն
Չարիքն էին հաւասար,
Հաւատք, օրէնք, խիղճ, գրթութիւն
Մնացեր էին մեռել տառ:

Թուրքի մարդ էր, միայն Թուրքին
Եղած էր ան անձնատուր,
Վաթնուրն անդուկ իր տարբերին
Մէջն ալ շուռ մ'էր ժանտաթոյր:

Գիտէր Սեգօն որ այդ շամբուն
Իր կամքին մէջ կ'ըմպակէր,
Ժողովը գլխուն ուն ու ուրուշն
Հնարք մը գտնաւ կ'աշխատէր:

Աստու մըն էր, անձրևոտ օր մը արմոյն,
Բաց ի գըլուխ, դէ՛մքը տըխուր գալիկագոյն,
Գիւղացի Հայ մը Տաճարին մէջ քաղաքին
Ձեռքն ամբարձիկ երկինքն ի վեր ջերմագին՝
Աղօթք կ'ընէր արտասուելից աչքերով՝
Սերտը լեցուած գառնակակիծ յոյզերով:
Սեգօն էր ան, կանուխ քաղցէն էր կէր՝
Ու կ'ըսպասէր Աստուծոյ որ դուրս ելլէր:
Սրբազանին անջ համարեց գողալէն,
Թուղթ մը զըրաւ արիւն մէջը նւալէն:
Սրտընեցաւ Աստուծոյ զարպակն,
Կանչեց Սեգօն ներկայութեան ատանին,
Էֆէնտին շարքն արդէն լաւ գիտէր,
Բայց Տէրտէրն ըրածին չէ՛ր հանդուրժեց...
Ինչպէ՛ս կ'ըլլայ որ Աստուծոյ պաշտօնեան
Որին մ'անգուսպ կ'իրքին կ'ըլլայ համասայն...
Ու կ'ուզէ որ խեղճ աղջիկ մը նընդունուած
Չորս ըլլայ գագանին մը կատաղած...
Պէտք էր կողմ Տէրտէրն Աստուծոյ հոգեւոր
Ու արժանի պատիւն անշուշտ տալ անոր:
Երկրորդ օրը Տէրտէրն եկաւ, գողորջուտ,
Եթեմասունն անցած ծեր մը վարանտոտ,
Յիսուս ոսկի խոստացեր էր էֆէնտին՝
Թէ յաջողէր նեկատուն անել իրեն կին...
Չայս չ'ամէնցաւ խոստանալ քանանան,
Կարծելով թէ՛ կը փրկէր զինքն իր Անդաշն:
Բայց գողորջաւ իսպառ իր սուրբ պաշտօնէն
Հրամայուեցաւ որ ցրկեան Վանք մը խթնէ:
Լընց այս բանը թրքամոլ էֆէնտին,
Լընց գանդաւոր տարաբախտ Սեգօն,
Իմացաւ որ յոյսն եղած էր ի դեմքե՛ւ:
Ինեղ Յարիկին ուղեց՝ մարել կոյս արեւ...
Գրգիտ արաւ Գուրդ ամբարիտ Պէշքուրն՝
Որ նեկատուր անուանեցին իրենց տուն:
—Որդէն Գուրդին խոսք մ'ընելն էր բաւական,
Մէ՛կ շարժումով կը վերանար ամէն քաւ... —
Եւ աստու մը դեռ արշալոյս չի ծագած՝
Ինեղ Սեգօն տանը օլախն էր մարած...
Մարած էր, ա՛ն, տանն օլախը Սեգօնի,
Ողբ, վայնասուն տանը շուրջը պատեցին...
Կուլար Սեգօն... լացին բոլոր... ա՛ն, չի կար,
Չի կար աչքին լոյսը... չի կար իր նեկատու... —

Այսպէս ինքն, իր մայր
Ու մէկ մ'ալ եղբայր՝
Ընտանիքն էին
Գեղջուկ արնակին:
Նեկատուն էր քնքոյշ
Վարդէ պէս մեղոյշ՝
Որ թէպէտ գեղջուկ՝
Բայց գիրգ ու փափուկ
Իրեն թարմ սիրոյն
Կը պահէր աւելն:
—Նեկատուն Յարիկին
Գանձ մըն էր անգին,
Նեկատուն Յարիկ
Պրտակն էր գողորդիկ —
Հայր ունէր նեկատու,
Իր մայրն էր կայտառ,
Եղբայրներ, քոյրեր
Տանն էին զարդեր,
Նեկատուր սակայն,
Լուսնեկին նըման,
Անոնց ամէնուն
Լոյսն էր աչքերնուն:

Դեռ նոր լուսացած՝
Օր մ'առաւուն յանկարծ,
Գիւղին հարեւան
Հաւոր քանանան
Եկաւ տեսութեան
Նեկատուն հօրկան:
Ողջո՛յն, Օրննեա՛ Տէ՛ր,
Միտալիբ խոսքեր
Փոխանակուեցան
Մէկ քանի վայրկեան...
Կարագ, մեղր ու հաց,
Սեղան մը սարքած,
Բերին Տէրտէրին
Առջուր զըրին:
Կերաւ կուշտ ու կուս
Տըւաւ Օրննեա՛ ըրէր,
«Հողուց» մ'ալ փղձկած
Մտով մը մըմըմաց:
Տանտէրը խորէր՝
Թէ պատճառն ինչ էր՝
Հաւոր այցելու
Իր տունն էր եկած
Յոգնած ու դողած...
Ըսաւ — «Տէ՛րտէրջան,
Ամիսներ անցան
Ու օր մը չ'եկար,
Մեր տուն չի մըտար...
Գալուստը բարի՛,
Բայց ըսէ՛, արի՛,
Կանուխ, առաւելեց
Էս ինչ հով փրչեց...»
—«Ինքն ո՞վ է, ինքն ո՞վ —
Ըսաւ խնդրով
Տէրտէրն... եւ իսկոյն՝
Չայնով մ'երկուսն,
—Ինչ մը գուրս ելլենք
Միտա՛կ կալածենք (1) —
Ըսաւ ու ելաւ:
Դուրսը կանոց առաւ...
Սեգօն (2) ետեւէն
Գրնաց գողալէն
Ու սենեակ մ'անդին
Մըտան ստանձին:

- (1) Խոսակցիչ:
- (2) Նեկատուն հայրը:

Տէրտէրն հալուորուկ
Թոթիկը իր մօրուք
Ու հազով կրկին
Սկընեց կալածին (3):
Ըսաւ — «Մե՛զօջան,
Գիտե՛ս թէ ինչքան
Քո խերն եմ խորհե՛ր
Ես գոր ու գիշեր...
Եկեր եմ քո մօտ՝
Կանուխ առաւում,
Ուղեղ թու նեկատու
Էֆէնտուն համար...
Ճանչես էֆէնտին,
Մեննն է մեր գեղին,
Բարի Գրիստոնեայ,
Փաշին (4) արջուն լոյս,
Պարծանք ամէնուս,
Տուն, տեղ փառաւոր,
Շէնլիք ամէն օր:
Էրնէկ տամ հազար՝
Որ աղդիդ՝ նեկատու
Անոր կին կ'ըլլայ,
Թո՛ղ օր մը տեսնայ:
Էրնէ՛կ է եւ քեզ՝
Որ էֆէնտու պէս
Բարի Գրիստոնեայ
Ընես քեզ փեսայ...»
Սեգօն այլայլած՝
Կանչեցաւ ապառ...
Բայց ամփոփելով
Ունն ու իր կորով՝
—«Դո՛ւն — ըսաւ — հալուոր
Հայր եւ հոգեւոր:
Մտքը Աւետարան
Կուտա՞յ հըրաման՝
Աս նըշանուածներ
Իրարմէ զատել...
Նեկատուն ունի տէր,
Դուն չես իմացիր...
Ինեղքեր կ'ըսպասեն՝
Որ օրիք ժամենն,
Սիրով միանան,
Միմեանց խեր տեսնան:
Աս քու էֆէնտին
Երկուք առաւ կին,
Երկուքն ալ մէկէն
Չուեցին անդէն,
Հիմա էֆէնտուն
Տարիքն է վաթնուն,
Կ'ուզէ անուկ կին
Տեղը իր թոռին...
Չըֆտին օրէնքն՝ որ
Չի՛ ներքի ասոր,
Դուն, Տէ՛րտէր, ինչպէս
Աս բանն ինձ կ'ըսես...»
Տէրտէրն իր յոյսերն
Տակէն Սեգօն
Նայեց աչքերուն՝
Որոնց բոցերուն
Անեղ ցայտումէն
Դողաց սարսափէն...
Տէրտէրը ըզզաց...
Սեգօն չէ՛ր խորուած,
Թէ խօսք մ'ալ ըսէր՝
Տունէն կ'ը վառնուէր...
—Տէրտէրներ ա՛յսպէս
Գրուէն դէն ու դէս՝

- (3) Խօսք:
- (4) Փաշային:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԳՈՋԱՐԱՇԻՆԵՐԸ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻԾ

Աշտարակեցիներն Ե. Կաթողիկոսը նոր էր բարձրացել Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան Գահը: Նորա մշտամտայլ զէմքից յայտնի էր, որ իր ներքին մտածումները խիտ շատ չփոթուած գրութեան մէջ էին: Գրեթէ գանձ բարձրացած օրից սկսած՝ միշտ պատերազմում էր նա իր խղճմտանքի հետ: Ինչ ծրագիր որ պատրաստում էր, հակառակն էր գուրս գալիս: Օրի համար էլ օրերով փակվում էր վեհարանում, ոչ ոքի հետ չէր ուղղում յարաբերիլ:

Անձրևային մի օր էր, երկինք սառնանքը բացուել էին: Երկինքի սառնութեամբ անձրևները խոչոր կաթիլներ էին ցած թափվում, որ Արարատի բնակիչները կարծում էին թէ ջրնեղի է լինելու: Այդ օրը շատ խախտու տըները անձրևին զո՛ւ պնդեցին: Կայծակները միմեանց ետևից տեղի ունեցած անհղորտ ձայները սարսափ էին աղղում բնակիչներին վերայ: Փոքրիկ մանուկները լեղապատառ էին լինում:

Կարծելով թէ երկինքը փուլ է գալիս, նոցանից շատերն իրենց ծնողներին դիմելով ընկած՝ զողում էին: Բնութեան արտուր ներկայացուած կարծես թէ ներսէս Կաթողիկոսին սպառնալիքներ էր կարգում: Որի սրտում այժմ այս տեսանկյանց աւելի կատարի ներկայացուցնել էին տեղի ունեւում, նա գրեթէ չէր էլ լսում այս որոտում մի ձայները, կարծելով թէ պատերազմի դաշտումն է գտնվում ու հայ զինուորներին հրամաններ է արձակում: Մտի եւ մտքի շարժանք յուզումներից՝ անդադար գնում էր վեհարանի այս գլխից այն գլուխը: Վեց ժամ կը լինէր որ նորա անուկ զէմքից դարձուելով սպասուորողները՝ չէին համարձակվում ներս մտնել, մինչև որ անձրևի օտարութիւնը ծակեց եւ նորա ման եկած բնակարանի սանիքն եւ աղբիւրի նման անձրևաջրերը ներս թափուեցին: Կաթողիկոսն սթափուեց յուզեալ վիճակից եւ, անուկի ձայնով կանչեց ծառաներին, որոնք գողորդներն ու ներս վազեցին:

—Ձե՛ք տեսնում, վեհարանը բլլում է, ինչի՞ անձրևից առաջ խնամք չէք տարել, որ այսպէս ջրերը ցած են թափվում:

Մտաներից մինը ծոծրակը քերելով ու հազիւ լսելի ձայնով կակազեց:

—Վեհա փառա՛ւ, դիւղը քանդվում է, վանքում ոչ մի չի շինութիւն չի մնացել, որ անձրևաջրերով լիք չի եղել, երեք ժամից աւելի է

որ շարունակ արձակուում է:

—Վարպետը հասցրէ՛ք, չ'ու՛տ, պէտք է որ քառորդ ժամ չ'անցած տանիքը շինուի: Մտաները գլուխ տալով հեռացան, ուսթայ վարդանն արդէն հասել էր, ինչպէս ծովից գուրս եկած, թրջուած հագուստներով աշխատում էր վեհարանի ծակուած տանիքը չի-նելու: Մինչև որ վարպետը վերջապէս իւր գործը, անձրևն էլ դողորջաւ: Մի ժամ առաջ անդի ունեցող աղվիսի որոտումներին յաջորդեց պայծառ եղանակը, Արեգակը իւր ջերմութեամբ ճառագայթներով յուսադրում էր մի ժամ առաջ յուսանա գլուղօցիներին եւ լեզապատառ երախաներին: Ամէն ոք իւր տան վընտուած պատերի եւ առաստաղների հոգին մէջն էր ընկել: Միեւնոյն օրում վանքի թղթատար Գեղորդը Երասխի փոխ էր հասել: Որուն Բաւիթիկն էին անուանում, ինչպէս եւ Թուրքերը Չափնուս պատմաբան: Ինչպէս եւ Թուրքերը Չափնուս Գեղօ էին ասում: Վաճառականայեան Շարայն պատուիրել էր նրան, որ երկու օրից իջվածին հասուցեր իւր նամակը:

Երասխ գետի ջրերը ծովացել էին: Բամի Գեղօն կարող էր աներկել լողալով անցկենալ ծովացեալ գետից, նա վանայ ծովում սողորդէր էր ձկան պէս լող տալ, բայց նա խորում էր նամակի թրջուելու վերայ, որը գրել էր իւր կաշուց պարսպած փոքրիկ պարկում: Անձրև-

ները չէին կարող թրջել նրան: Բայց գետի ջրերը կարող էին կաշու արանքներին ներս մտնել եւ նամակը գրերն եղծել: Գեղօն երկար խորհուրդ վերջ, կանեց հագուստները, կաշուայ ծրարը փաթակեց հագուստներով, մէջկապն եւ գլխի թաշկինակներն էլ միմեանց ծայրերը կապելով վաճառականաց հակերի նըման պինդ պինդ կապուեց եւ գլխի վերայ դնելով՝ խաչակիքեց երեսն ու գնորդ մտաւ: Գետեղբորներում ոչ մի շուռն չէր երեւում՝ սաստիկ անձրևն ամենքին ներս էր փայտեցել: Գեղօն մէկ ձեռքով գլխի վրայի կապոցն էր բռնել, մէկ ձեռքով եւ երկու ստներով լող էր տալիս: Զրերի հոսանքը նրան հեռացրին գետ մտած փիղից աւելի քան կէս ժամուայ ճանապարհ, մանուկն ու շարունակ ծառերի կոճղերն ու ճիւղերն արդիւում էին նրան, որ կատարող Երասխն արկերից խելով՝ իւր գէզաղէկ ալիքներին դուրսնութիւն էր պատճառում:

Գեղօն Երասխի միւս փող գուրս եկաւ, քացաւ հագուստները, Կաշուայ պարկը խիտ քել էր թրջուել: Նա հագաւ թրջուած հագուստներն եւ վառ-վառ շարունակեց ճանապարհը:

ԱՔԱՇԱՀՈՒՇ

(Շարունակելի)

